

Sergiu SOCEVOI,

masterand, asistent universitar

al Catedrei „Drept public și securitate a frontierei”

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

MIGRAȚIA – PREMISĂ DE APARIȚIE A UNUI CONFLICT ÎN EUROPA

*„Lumea a treia bate la porțile Europei și intră,
chiar dacă Europa nu este de acord”*

Umberto Eco

Rezumat

Migrația a fost dintotdeauna un fenomen ce a provocat schimbări majore în cadrul societăților lumii. Evaluarea riscurilor, dar și a efectelor pozitive în urma migrației este un proces amplu și destul de anevoios. Totuși este cert faptul că invaziile masive de oameni creează o multitudine de premise ce sporesc apariția unor conflicte pe teritoriul țărilor gazdă. Diferențele de etnie, culte religioase și trecut istoric provoacă ample neînțelegeri dintre subiecții migrației.

Cuvinte-cheie: migrație, conflict, premisă, Europa.

Summary

Migration has always been a phenomenon that has caused major changes in world societies. Risk assessment but also the positive effects from migration is a complex process and is quite difficult. However, it is certain that massive invasions of people creates a multitude of premises that enhance the appearance of conflicts on the territory of host countries. Ethnic differences, religious cults and the historical past causes many disagreements between the subjects of migration.

Keywords: migration, conflict, premise, Europe.

În secolul XXI, majoritatea statelor dezvoltate ale bătrânului continent au dobândit un caracter multiethnic, cuprinzând comunități importante de imigranți non-europeni, ce aparțin diferitor naționalități, culte religioase și orientări politice. Astfel, sub impactul fenomenului migrațional care este din ce în ce mai răspândit, autonomia statelor a fost redefinită, accentul fiind pus pe multiculturalism. Migrații reprezintă deseori pericolul apariției unui conflict și deopotrivă evoluția societății „gazdă” atunci când are loc așa - numitul exod de creiere. Există păreri împărțite cu privire la latura pozitivă sau negativă a migrației care se reflectă în mediul social cu unele convingeri că pentru migrant aceasta este unica șansă pentru a supraviețui [1, p. 6] sau migrantul este o persoană ce încalcă de cele mai multe ori regulile statului în care a imigrat[2, p. 13].

Provocarea principală la care sunt supuse țările gazdă ale migrațiilor este confruntarea cu fluxurile nedorite și incontroleabile ale mulțimilor ce provin din Turcia, Europa de Est și Africa de Nord care reprezintă o mișcare a cultului Islamic. În Republica Moldova, legea fundamentală stipulează că, oricărui cetățean îi este

asigurat dreptul de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, de a ieși, de a emigra și de a reveni în țară [3], ceea ce conferă și nouă liberă alegere de a rămâne sau de a emigra.

În pofida reglementărilor legale de trecere a frontierei, a restricțiilor și a măsurilor de pază și securitate luate împotriva încălcărilor de acest gen, se constată existența unui flux masiv ilegal de imigranți către spațiul comunitar. Țările puternic dezvoltate încearcă în acest context să limiteze acest tip de migrație.

Puterea unui stat pe plan internațional este reflectată de trei aspecte de ordin economic, militar și diplomatic, asupra cărora fenomenul migrației poate influența pozitiv, doar dacă se aplică o politică migraționistă bine determinată. Însă după cum observăm, aplicarea unei astfel de politici devine practic imposibilă în urma ultimelor evenimente de pe arena internațională, deoarece acestea nu fac față fluxurilor masive de migranți. Migrația unui număr foarte mare de oameni din zonele afectate de război și sărăcie în zone non-conflictuale are urmări multiple: destabilizează economia și securitatea țărilor de destinație prin intermediul atentatelor teroriste, facilitează acțiunile criminale transfrontaliere, generează ură și violență xenofobă și rasială.

Un management eficient al soluționării problemelor legate de migrație și a eventualelor conflicte ce ar putea apărea în Europa ar fi dezvoltarea unor strategii care au fost aplicate de-a lungul istoriei. O modalitate de acest gen ar fi furnizarea subvențiilor financiare și investițiilor sau stabilirea schimburilor comerciale pentru a îmbunătăți condițiile economice ale statului de origine și implicit demotivând populațiile să migreze. Acest tip de măsuri nu reduce însă rata emigrării pe termen scurt, chiar dacă ratele mari ale emigrării au fost asociate cu o creștere economică accelerată, cum a fost cazul în Marea Britanie, asistența economică poate fi un instrument utilizat de către un guvern către alt guvern pentru a reține în cadrul granițelor naționale posibilitatea emigranților.

O a doua strategie pentru evitarea unui influx de imigranți este folosirea metodelor diplomatice sau a unor măsuri coercitive, a treia opțiune este intervenția armată pentru schimbarea condițiilor politice din statul transmițător [4, p. 270].

Aceste modalități aplicate de-a lungul istoriei ne demonstrează faptul că au fost utile atunci, însă pentru moment sunt depășite, deoarece lumea este într-un proces continuu de evoluție. De aceea este necesar a stabili noi instrumente pentru evitarea apariției unor conflicte.

Democrațiile europene, care au dorit să țină sub control migrația ilegală, au fost nevoite să se angajeze în forme de cooperare internațională pentru a stopa fenomenul, deoarece măsurile luate de guvernele naționale nu au avut succesul scontat. Cooperarea internațională lasă uneori de dorit atunci când este nevoie să se asigure refugiaților condițiile decente de trai [5, p. 22].

Analizând fenomenul migrației, trebuie să ne expunem cu privire la impactul acesteia asupra următoarelor domenii: economic, militar, politic, echilibrul puterii în stat și posibilitatea de apariție a unui conflict intern în cadrul statului și ca urmare să evolueze pe plan internațional. Adoptarea unor strategii de evitare a posibilelor conflicte trebuie să fie făcută la nivel regional și mondial.

Dacă ar fi să punem în discuție segmentul economic al fenomenului sus-

menționat, putem afirma că sunt state dezvoltate ce își doresc producerea migrației, deoarece optează pe forța ieftină de muncă ce o pot presta imigranții. Însă Statele Unite ale Americii și China, care se află într-o dezvoltare permanentă își doresc o migrație selectivă și pun accentul pe așa-numitul exod de creiere în urma căruia obțin forța de muncă înalt calificată și bine pregătită, stimulându-i cu un salariu tentant. Din punctul de vedere al conflictului ce ar putea izbucni între state, și economia reprezintă un factor ce ar putea cauza aceasta, deoarece este un efect negativ când dintr-un stat slab dezvoltat migrează cele mai pregătite persoane și, de asemenea, un alt efect negativ este reacția negativă a societăților față de prezența imigranților care este datorată și costurilor economice generate, deoarece aceștia în general sunt foarte săraci, utilizează resursele statului gazdă și împovărează bugetul.

Dintr-o perspectivă militară, putem afirma iarăși că anumitor state le este comod ca să înroleze imigranți în armatele lor. Avem exemplul Franței, care are la dispoziția sa Legiunea Franceză unde sunt reprezentate o mulțime de naționalități. Însă, totodată, aceasta este relativ, deoarece imigrantul care este înrolat într-o armată străină, ar putea întoarce arma împotriva celor care l-au instruit. De asemenea, din punct de vedere militar, sunt utilizați imigranții pentru a dobândi și oferi informații serviciilor secrete ale statelor interesate.

Statele bine dezvoltate încearcă să medieze eficient problema migrațiilor cu ajutorul politicului, apelând astfel la diasporă care este sponsorizată pentru a desfășura unele activități de lobby și relații cu publicul. Această modalitate se arată a fi una foarte bine gândită, însă diaspora creează pericolul apariției unui conflict intern pe teritoriul statului gazdă, deoarece mobilizarea unei diaspore numeroase și foarte active poate reprezenta un centru al violenței.

În consecință, mă voi expune asupra celor mai importante evenimente internaționale care s-au abătut asupra Europei, unde radicalismul islamic a prins contur. Exemplul studiat va fi teroarea produsă la Paris care a făcut ca Franța să recurgă la aplicarea celulei de securitate și închiderea tuturor granițelor, ceea ce conform Acordului Schengen se permite doar cu condiția apariției unui război. Aceste evenimente tragice au un trecut ce a fost prevăzut de către foștii conducători ai Franței. Jacques Chirac a declarat în 1990 că „imigrația trebuie să fie totalmente oprită”. Politica guvernului francez a fost schimbată pentru a face mai dificilă dobândirea cetățeniei de către copiii imigranților. Imigranții ilegali au fost deportați și forțele poliției și ale altor autorități guvernamentale implicate în imigrație au fost întărite [7, p. 182]. Totuși aceste măsuri au fost ineficiente, ceea ce s-a și demonstrat în urma teroanelor ce au avut loc.

În Uniunea Europeană, libera circulație face ca riscul utilizării de către teroriști a armelor de distrugere în masă să fie unul real și mai ușor de realizat. Și pentru că tot am amintit de terorism, care este sursa și principala premisă de apariție a unui conflict nu putem să nu subliniem latura religioasă ori psihologică a acestuia. Creșterea mișcărilor islamice și popularitatea de care se bucură acestea în Europa Occidentală au la bază resentimentele musulmanilor față de occidentali, pe care îi consideră responsabili pentru insuccesele personale. La această stare de fapt contribuie și oportunitățile relativ limitate de integrare socială și economică

oferite acestora de către țările de destinație. Sentimentul de umilință pe care îl trăiesc îi determină pe mulți musulmani să-și pună speranțele și nădejdea în „miracolul credinței”. La aceasta se adaugă și absența sentimentului de apartenență la societățile europene creștine majoritare, care au încercat permanent să-i asimileze pe imigranții islamici. Rezultatul a fost contrar așteptărilor. Toate acțiunile îndreptate spre resocializarea acestora nu au condus decât la amplificarea procesului de radicalizare islamică.

Activismul islamic în spațiul comunitar, în pofida tuturor încercărilor de a-i resocializa în mediul european, rezidă în incompatibilitatea Islamului cu valorile occidentale, făcându-se referire la faptul că un grup omogen de persoane musulmane predispuse la acțiuni cu caracter terorist din cauza convingerilor religioase devine un model pentru creșterea acestei radicalizări [6, p. 258]. După cum remarca și Huntington în lucrarea sa „Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale”, conflictele viitoare se vor baza pe identitatea culturală a persoanelor, punându-se accentul pe religie.

Migranții ce reprezintă activismul islamic sunt ca o bombă cu ceas, care poate declanșa un conflict în Europa, un exemplu în acest sens poate fi evenimentele din Paris. Cele întâmplate ca urmare a acțiunilor migranților islamici pot provoca neînțelegeri majore între statele comunității Uniunii Europene, care își închid granițele, care ar putea evolua în conflicte, cu toate că majoritatea statelor își arată solidaritatea față de cele întâmplate.

Aceștia își desfășoară activitatea în toate statele bine dezvoltate, în care sunt un număr impunător de reprezentanți ai Islamului. Pentru a înțelege activismul islamic trebuie identificate mecanismele care conduc la radicalizarea tinerilor musulmani din Europa [6, p. 261]. O etapă importantă în procesul formării grupurilor islamice radicale este recrutarea membrilor ce se efectuează din formațiuni de potențiali deja extremiști, care anterior sau pentru moment au legături cu lumea criminală. Un studiu realizat ne demonstrează faptul că în închisorile din Franța, 60% din deținuți sunt de origine musulmană, ceea ce favorizează crearea formațiunilor radicale. În Marea Britanie, Germania și Olanda, comunitatea musulmană este reprezentată de un număr impunător de membri care își manifestă atitudinea față de autorități prin diferite acțiuni antiumane în cele mai dese cazuri.

Cu toate că se reușește stoparea efectelor negative ale migrației pe termen scurt, totuși trebuie create mecanisme internaționale, cu implicarea tuturor statelor în rezolvarea problemei date, deoarece aceasta atentează în mod direct la securitatea și pacea mondială. Este necesară adoptarea unei politici migraționiste uniforme pentru toate statele lumii, ținându-se cont de realitățile sociale pentru a obține rezultatele scontate. Ca o bună modalitate de soluționare a conflictelor ce apar în Europa, generate de efectul migrației, ar fi securizarea frontierelor și gestionarea eficientă a migranților cu stabilirea unor reguli mai stricte pentru aceștia.

Bibliografie

1. Victor Moraru, Republica Moldova: paradigme migraționale vechi și noi. În Brain Drain. Cazul Republicii Moldova. Chișinău 2011, p. 6.
2. Victor Doros, Fenomenul migrației: considerente conceptuale. În Brain Drain. Cazul Republicii Moldova. Chișinău 2011, p. 13.
3. Constituția Republicii Moldova, art 27 (2), Publicat : 18.08.1994 în Monitorul Oficial nr. 1 art. nr: 1 Data intrării în vigoare : 27.08.1994.
4. Călin Sinescu, Liliana Trofin, Impactul migrației asupra contextului internațional actual. În Sfera politicii. Vol. XVII Nr.7(137) iulie, 2009.
5. Sergiu Adrian Vasile, Schengen III și perspectivele securizării frontierelelor externe ale UE. În Științe politice, relații internaționale și studii de securitate. Vol. II, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2010, p. 270.
6. Emanuela Pencea, Activismul Islamic în spațiul comunitar. În Științe politice, relații internaționale și studii de securitate. Vol. II, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2010, p. 258.
7. Samuel P. Huntington, Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale, Editura Antet, București, 2015.